

# סוכה פרק ראשון סוכה

יב.

עין משפט  
נר מצוה

עו א מיי פ"ה מהלכות  
סוכה הלכה י סמג  
עשין מג פ"ט ע"ג א"ח ס"י  
מכרע סעף טו;  
עו ב מיי שם פ"ט ע"ג שם  
סעף י;  
עו ג מיי שם פ"ד הלכה  
טו ופמג שם פ"ט ע"ג  
א"ח ס"י מ"ג סעף א:

## לעוי רש"י

טויל"ש (טוהיל"ש).  
קניס ובעולים.

## רבינו הגנאל

גדוהית. ואיפשיטא  
מדכתיב באספך מוגרן  
[מ]ויקבך, בפסולת גורן  
ויקב הכתוב מדבר, וגדוהית  
גם זו. ודוקק רב אשי  
מדכתיב [מ]וגרן ש"מ  
מוגרו ולא גורן עצמו,  
וכן מיקב ולא יקב עצמו,  
והעו"ט יין קרוש וכיוצא  
בו. ומצא קשיא דרבי  
ירמיה דחזיה, ועמד לדברי  
ר' עקיבא בפסולת גורן  
ויקב. רב חסדא [אמר]  
מהכא צאו הרה והביאו  
עלי זית ועלי עץ [שמן]  
ועלי הדס ועלי תמרים  
ועלי עץ עבות לפשות  
[סוכות] ככתוב, כהני, מה  
הני גדולי קרקע ולא  
מקבלי טומאה אף כל  
כוותיהו. ואסיקא הדס  
הוא עבות, מאי היא עבות  
[ל]לולב, שאר מיני הדס  
לסוכה. [מתניתין] חבילי  
קש וחבילי עצים כו'.  
אמר ר' יעקב שמעתי  
מר' יוחנן דאמר בהלין  
מתנין, הא דקתני [אין]  
מסככי החבילות והא  
דקתני החוטט בגדיש,  
פ"י חוטט כמו חופר,  
כדגריסין כפא דחט נגרא  
בבויה נטרופי חרולא.  
החוטט בגדיש לעשות לו  
סוכה אינה סוכה. חזיא  
פסולה משום גזירת אוצר,  
וחזיא פסולה מדאורייתא  
מדכתיב תעשה, ולא מן  
העשוי, ולא ידענא לפרש  
הי מינייהו דאורייתא והא  
מינייהו מדרבנן. ופשטנא  
הני חבילות דקתני אין  
מסככין לבתלהן,

**אי** מה חגיגה בעלי חיים. לעיל (דף טז.) גבי הא דילפינן איסור  
הנאה לא שייך לאקשווי הכי:  
**בפסולת** גורן ויקב הכתוב מדבר. רבי יוחנן לא יליף מענני  
כבוד מפרש צירושלמי דין כדעמיה ודין כדעמיה רבי  
יוחנן אמר עננים למעלה היו כלומר

מן השמים הן צפין ואין זה גידולו מן  
הארץ דקתני מתניתין ור"ל אמר  
למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כאלם  
המשלח לחזרו חצית וקנקנים וריש  
לקיש מדמי ליה כמאן דלמחר לחצריה  
שלח קופתך וסב לך מיטין והכי נמי  
חיתא צבראשית רבה (פרשה יג) ר'  
יוחנן אמר אין עננים אלא למעלה  
שנלמך וארו עס ענני שמיא ריש  
לקיש אמר אין ענני אלא מלמטה  
שנלמך מעלה נשיאים מקצה הארץ  
על דעמיה דרבי יוחנן לאחד שביבד  
את חצירו בחצית של יין וקנקנים על  
דעמיה דר"ל לאחד שאמר לחצירו  
מן לי סאה חיתין אמר לו הבא לי  
קופתך וצא מדוד כך אמר הקציה  
לארץ אייתי ענני וקבילי מטרתי:  
**אמר** רבי זירא הא מלתא הוא  
ובו' ואתא רבי ירמיה שדא  
ביה נרגא. משמע דרבי זירא לא  
מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ומינה  
דצפ"ק דר"ה (דף יג.) דריש חג  
האסיף מאי אסיף קליזר ופריך רבי  
חנינא מי מנית אמרת מאי אסיף  
קליזר והכתיב מוגרן ומיקבך בפסולת  
גורן ויקב הכתוב מדבר אמר רבי  
זירא הא מלתא הוא זידן ואתא רבי  
חנינא ושדא ביה נרגא אלמא מודה  
ר' זירא דפסולת גורן ויקב הכתוב  
מדבר ור"ל להכא נמי מודה זה רבי  
זירא ולא קאמר אלא דלא ידע לשנויי  
קושיא דר' ירמיה: **חבילי** רדדן.  
מפרש צירושלמי דאין חבילה  
פחותה מעשרים וחמשה קנים:  
אין

הך דרבי חייא בר אבא לא שמיע ליה אמר רב אשי אמר רב חבילי  
עצים משום גזרת אוצר איכא משום תעשה ולא מן העשוי ליכא  
והחוטט בגדיש משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר  
ליכא ור' יוחנן אמר לך הכא דקתני אין מסככין בהן לבתחלה הוא  
דאין

טעמיה בחדא מינייהו אמר טעמא משום גזרת אוצר דמדאורייתא כשרה היא ורצנן הוא דגזור שאם אתא אומר כן אין אדם עושה סוכה אלא  
הולך ואוכל וישן בצלצרו במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא לשם סכך של כל דנהי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה  
שאינה של חג אלא כבית בעלמא ובהא מינייהו פירש טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי: **ולא ידענא** הי מינייהו. פירש  
לי ר' יוחנן משום גזירת אוצר והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי: **נחוי און**. ונשמעה ממנה דלמחר ר' יוחנן צדוכתא אחריתי: **פעמים**  
**שארם בא מן השדה**. כל ימות החמה: **ומיניה ע"ג סוכה**. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומיניה חבילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמגיע  
החג נמלך עליהם לסכך: **והסורה אמרה תעשה ולא מן העשוי**. בפסולת חיה שנסכך שם שלא לשם סכך אפילו ללל אלא לייבש אין שם סוכה  
חל עליו והלכך גזור רצנן שלא יסככו בחבילין אפילו הוא מטיילן עליה לשם סוכת החג גזירה משום חבילין דכל השנה דליכא פסול דאורייתא  
אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום גזירת אוצר היא ומדרבנן. כל דבר שארם מקנה ומכניס לקיום קרי אוצר ומהלכין שארם מכניס כל  
ימות הקיץ לימות חורף קרי אוצר: **ומדהא משום גזרת אוצר**. שמע מינה הך דחוטט בגדיש פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי  
היא דהא שמעיה ר' יעקב לר' יוחנן בחדא מינייהו פסולה דאורייתא: **ורבי יעקב**. דלא ידע לפרושי הי מינייהו פסולה דאורייתא והי  
מדרבנן: הך דרבי חייא. דמפרש בהדיא לא הוה שמיע ליה: **אמר רב אשי**. מקשי אדרבי יעקב: **אטו**. מרזייהו טעמי מי ליכא למימרייהו  
בשמי המשניות: **חבילי קש משום גזירת אוצר איכא**. מדרבנן: **משום תעשה ולא מן העשוי**. דאורייתא ליכא בתמיניה מי לא משתמע נמי  
דמתניתין דבארתם שניתנו שם כל ימות החמה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה דאורייתא ומהיכא שמע ר' יוחנן  
דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא קאמר: **והוטט בגדיש נמי משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר ליכא**. מי לא מליין למימר  
נמי דלפילי סתם הכל כלפי מעלה עומרין שעל הסכך וחזר ופירשן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזרת אוצר  
דומינן דלא משתמע ועשין מאליהן כדאמרת גבי חבילי דפסולת ליה אפילו מיניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גזרת אוצר דכל ימות השנה לאוהר  
ומהיכא דייק רבי יוחנן הני טעמי דמוקי להן מדאורייתא והן מדרבנן: **אמר** לך ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כותמי מתניתין דהכא קתני

אין

**פסולת גורן**. קשין: **פסולה יקב**. זמורות ואשכולות ריקנים: **גורן**  
**עלמו ויקב עלמו**. הקשין עם התבואה ואשכולות עם העננים דהוה  
ליה דבר המקבל טומאה האוכל: **יקב כשיב**. דמשמע לאחר שנעשה  
יין: **קרוש**. קפוי: **הא מילתא הוה זידן**. עד השמא היינו סבורין

לדע טעם משנתנו מן המקרא הזה  
דפסולת הכתוב מדבר דלא אפשר  
לסכך ציין: **ואתא רבי ירמיה**.  
שהזכיר לנו יין קרוש הבא משניר:  
**ושדא ביה נרגא**. קלצה בגרן כלומר  
השיב תשובה נילחם: **רב אשי אמר**.  
שפיר משמע פסולת מקרא דכתיב  
באספך מוגרן משמע שאתה אוספו  
ונוטלו מן הגורן וגורן הוא האוכל  
ומה שאתה אוסף וצורק מותכו הוא  
הפסולה: **לאו הדר**. פסוק הוא  
בספר עזרא לעשות סוכות ולא הזכיר  
כאן אלא דבר שאינו מקבל טומאה  
וגידולו מן הארץ: **היינו עלי הדס**  
**היינו עץ עזוב**. מהו זה ומהו זה  
להזכיר שניהם במקרא הלא אחד  
הם דהדס הוא עץ עבות על סם  
שהלין מורכבין על על זה כמין  
עבותות ושרשרות: **הדס שוטט**. שאינו  
כשר ללולב לפי שאין עבותו עשויה  
של שלש שלש עליו: **מתני'** **וחבילי**  
**ורדן**. מין קנים הם שעושין ורדן  
טויל"ש צלע"ז ואוגדן אותם ובעודן  
לחין בהמה אוכלתן ולכי יבשי עומדים  
ליסבך: **אין מסככין בהן**. כשהן  
קשורין ובגמרא מפרש טעמא: **ועולן**.  
הפסולין שעשויין בסכך: **כשרין**  
**לדפנות**. דכל סוכה הכתוב סכך  
משמע דדופן לא איקרי סוכה ודנפקא  
לן (לעיל ד' ו:): **לפנות** מנסכת בסכת  
בסכות מיימרתא דקראי יליפינן ולא  
ממשמעותא הלכך סוכות תעשה  
באספך מוגרן אסככה הוא דקאי:  
**גב' שמעיה מר' יוחנן סוסי**. פ"י  
טעם שני דכריס האמורים במשנתנו  
שמעתי ממנו: **הא הא**. דחבילין  
מי"ע לא מסככי בהו וחדא הא דתנן  
במתניתין החוטט בגדיש לעשות לו  
סוכה נוטל מן העומרים למטה סמוך  
לארץ ונכנס לתוכו ועושה חלל  
כשיער סוכה וסכך עשוי ועומד  
מאליו אינו סוכה ופירש לי ר' יוחנן

טעמיה בחדא מינייהו אמר טעמא משום גזרת אוצר דמדאורייתא כשרה היא ורצנן הוא דגזור שאם אתא אומר כן אין אדם עושה סוכה אלא  
הולך ואוכל וישן בצלצרו במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא לשם סכך של כל דנהי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה  
שאינה של חג אלא כבית בעלמא ובהא מינייהו פירש טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי: **ולא ידענא** הי מינייהו. פירש  
לי ר' יוחנן משום גזירת אוצר והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי: **נחוי און**. ונשמעה ממנה דלמחר ר' יוחנן צדוכתא אחריתי: **פעמים**  
**שארם בא מן השדה**. כל ימות החמה: **ומיניה ע"ג סוכה**. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומיניה חבילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמגיע  
החג נמלך עליהם לסכך: **והסורה אמרה תעשה ולא מן העשוי**. בפסולת חיה שנסכך שם שלא לשם סכך אפילו ללל אלא לייבש אין שם סוכה  
חל עליו והלכך גזור רצנן שלא יסככו בחבילין אפילו הוא מטיילן עליה לשם סוכת החג גזירה משום חבילין דכל השנה דליכא פסול דאורייתא  
אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום גזירת אוצר היא ומדרבנן. כל דבר שארם מקנה ומכניס לקיום קרי אוצר ומהלכין שארם מכניס כל  
ימות הקיץ לימות חורף קרי אוצר: **ומדהא משום גזרת אוצר**. שמע מינה הך דחוטט בגדיש פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי  
היא דהא שמעיה ר' יעקב לר' יוחנן בחדא מינייהו פסולה דאורייתא: **ורבי יעקב**. דלא ידע לפרושי הי מינייהו פסולה דאורייתא והי  
מדרבנן: הך דרבי חייא. דמפרש בהדיא לא הוה שמיע ליה: **אמר רב אשי**. מקשי אדרבי יעקב: **אטו**. מרזייהו טעמי מי ליכא למימרייהו  
בשמי המשניות: **חבילי קש משום גזירת אוצר איכא**. מדרבנן: **משום תעשה ולא מן העשוי**. דאורייתא ליכא בתמיניה מי לא משתמע נמי  
דמתניתין דבארתם שניתנו שם כל ימות החמה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה דאורייתא ומהיכא שמע ר' יוחנן  
דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא קאמר: **והוטט בגדיש נמי משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר ליכא**. מי לא מליין למימר  
נמי דלפילי סתם הכל כלפי מעלה עומרין שעל הסכך וחזר ופירשן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזרת אוצר  
דומינן דלא משתמע ועשין מאליהן כדאמרת גבי חבילי דפסולת ליה אפילו מיניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גזרת אוצר דכל ימות השנה לאוהר  
ומהיכא דייק רבי יוחנן הני טעמי דמוקי להן מדאורייתא והן מדרבנן: **אמר** לך ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כותמי מתניתין דהכא קתני

(6) [ר"ה יג.] 3, לקמן טו,  
(ג) [לעיל א:] וש"נ,  
(ד) [לעיל א:]

## תורה אור השלם

1. חג הסוכות תעשה לך  
שבועת ימים יאסף  
מגורן ומיקבך:  
דברים טו יג  
2. וְאָשֶׁר יִשְׁמִיעוּ  
וְעִבְדוּ קוֹל בְּכָל עֲרֵיהֶם  
וּבְיָרֻשָׁלַם לְאַמֹּר צֵאוּ  
הָהָר וְהִבְיֵאוּ עֲלֵי יְהוָה  
וְעֲלֵי עֵץ שֶׁמֶן וְעֲלֵי תְּרִיס  
וְעֲלֵי תְּמָרִים וְעֲלֵי עֵץ  
עֵבֶת לַעֲשֹׂת סֻכּוֹת  
בַּחֹמֶה הַזֶּה טו

## גליון הש"ס

גב' ואימא יין קרוש. עי  
יומא דף עו ע"ב טוס'  
ד"ה גמר סכך בפי"ד:  
שם חבילי קש. עיין מ"ל  
פקד ד' הלכה ד מ"ל  
טומאת צרעת: רש"י ד"ה  
צאו הרה פסוק הוא  
בפ"ה עזרא. פסוק זה  
בנחמ"ו וכן נרש"י בנחמ"ו  
דכריס לל כ"ו והנחמ"ו  
מלינו בעזרא ומתן להם  
והוא בנחמ"ו ט וכן צ"ל  
דף טו ע"ב נרש"י ד"ה  
אלו משמטין וכן לשון  
הש"ס לקמן דף לו ע"א וכן  
בעזרא אמר לאו הדר חזי  
ע"פ דברי חז"ל פסהדרין  
דף ג' ע"ב נחמ"ו כל  
מילי דעזרא נחמ"ו בן  
מכליה אמרייהו:

## מוסף רש"י

בפסולת גורן ויקב  
הכתוב מדבר. שלמדך  
הכתוב לעשות סכך של  
סוכה בפסולת גורן ויקב,  
בגון קשין וחזיות, דבר  
שלין מקבל טומאה וגידולו  
מן הארץ (ר"ה יג.).